

1 + 3 = 4 procent av BNP till forskning

REKORDSATSNING PÅ FORSKNING MED NYTT MÅL OM 4% AV BNP

Sveriges investeringar i forskning måste öka kraftigt

Världen präglas av ett forskningsrace där Kina och USA är de stora aktörerna. De båda länderna, med tillsammans 21 procent av jordens befolkning, står för 55 procent av världens forskningsinvesteringar – ungefär lika mycket var. Enorma värden ligger i potten. Ytterst handlar det om ekonomisk och säkerhetspolitisk dominans.

I centrum står utveckling av artificiell intelligens där forskningsgrenar som beräkningsvetenskap, språkmodeller och robotik hela tiden flyttar fram sina positioner. Parallellt avancerar forskning kring halvledare och kvantteknik. Infrastruktur för forskning byggs snabbt ut.

Trots ambitiösa programförklaringar om ”digital autonomi” ligger Europa långt efter. Sverige satsar mest per capita på forskning i Europa, 3,5 procent 2025 varav staten står för ca 0,7 procent. Sverige ligger med det måttet också bland de högsta i världen och är även ledande inom några forskningsområden. Men det räcker inte. Sverige behöver öka ambitionerna.

Behovet av stark infrastruktur på AI-området är en av motiveringarna i Liberalernas förslag om en stor satsning i nästa forskningsproposition. Liberalerna vill att Sverige gör större investeringar i AI-forskningsinfrastruktur. Det kan handla om ökade investeringar i modern AI-infrastruktur såsom avancerad beräkningskapacitet, superdatorer eller datacenter. Det är en förutsättning för både akademien och näringslivet och skulle innebära en enorm boost för det AI-kluster som nu snabbt växer fram i Sverige med Mimer vid Linköpings universitet, Kvant-forskningen vid Chalmers, KTH, ett antal privata företag som Ericsson och Saab med flera.

Satsningen ger också utrymme för kraftigt ökade anslag till andra forskningsområden där Sverige ligger i framkant: life science, telekom (med Ericssons 6G-forskning), materialvetenskap (med ESS och Max IV i Lund), klimatforskning (med forskningsfartyget Oden), rymdforskning (med Esrange) m fl. Rymden blir allt viktigare för såväl klimatforskning, forskning inom telekom och Sveriges försvarsförmåga.

Forskningsanslagen behöver öka till både grundforskning och tillämpad forskning.

Liberalernas plan för ökade forskningsinvesteringar:

- Staten ska på sikt lägga 1 procent av BNP på forskning, vilket innebär en ökning på drygt 16 miljarder i dagens penningvärde.
- Nationellt mål: 4 procent av Sveriges BNP ska gå till forskning totalt inklusive näringslivets investeringar.
- Tidigarelägg nästa Forsknings - och innovationsproposition till 2027 i syfte att omedelbart påbörja arbetet mot 1 procent.
- Prioritera upp forskning och utveckling i EU:s budget och ner anslagen till jordbruk och regionalstöd.

MYCKET STÅR PÅ SPEL

Vad hade hänt om Hitler-Tyskland lyckats bygga en atombomb före USA? Det var i Berlin kärnklyvning upptäcktes 1938 och i början av 1940-talet arbetade forskargrupper i båda länderna med uppgiften att få fram en bomb. Ingen vet säkert svaret på frågan vad som hänt, men mycket tyder på att historien då blivit helt annorlunda. Dessbättre anses tyskarna ha legat minst två år efter i det racet, bland annat för att forskare av judisk härkomst flytt till just USA. Det blev därmed demokratier som vid sidan av Stalins Sovjet vann andra världskriget.

Den historiska parallellen kan illustrera dramatiken i det som nu händer bland forskare i världen. Det pågår en teknikkapplöpning. Nya genombrott i forskningen inte minst om AI kan rita om spelplaner ännu mer radikalt än som redan skett. ”AI är vår tids mest avgörande teknologi. Den kommer att påverka alla delar av våra liv.” sa Satya Nadella, VD för Microsoft. Och det är en mycket träffande analys. En rad positiva följder kan skönjas av banbrytande genombrott och med dem både stor samhällsnytta och möjligheter att tjäna pengar. Det kan handla om allt från nya läkemedel till kraftigt höjd produktivitet inom många branscher.

En debatt pågår i termerna ”gasa” eller ”bromsa” i fråga om AI. Det är inte bara teknikfientliga bakåtsträvare som ropar bromsa utan faktiskt också ledande forskare. Men bromsa är inte ett realistiskt alternativ. Forskning och utveckling kommer att fortsätta för att tillvarata den stora positiva potentialen. Faktum är att forskningen också behövs för att hitta vägar att kontrollera och reglera mindre önskvärda och farliga effekter. Så småningom måste de stora aktörerna, där EU förhoppningsvis kan komma att räknas in, hitta rimliga regleringar. Men det kan bara ske i dialog med de aktörer som idag leder utvecklingen.

Det kan vara av intresse att återge vad Kinas president Xi sa på AI-konferens i Shanghai nyligen. Andra ledare i världen har sagt liknande saker och det återstår att se om man kan lita på Xi i detta sammanhang (när man inte kan göra det i andra) men så här återger Kinas UD innehållet:

”På World AI Conference (WAIC) i Shanghai den 17 juli 2026 ägnade president Xi Jinping en betydande del av sitt tal åt risker, säkerhet och reglering av AI. En central del av hans budskap handlade om att AI måste styras, kontrolleras och regleras — både nationellt och globalt.”

SVERIGE SOM VÄRLDSLEDANDE FORSKNINGSNATION

Som ett av Europas mest forskningsintensiva länder kan Sverige spela en stor roll för att Europa ska minska gapet till i första hand USA. Ett viktigt steg togs av EU-kommissionen i slutet av juli 2026 då man presenterade planer på hur EU ska kunna knappa in på försprånget. Bland annat ingick en enorm satsning på beräkningskapacitet för att matcha de så kallade hyperscale-anläggningar som privata företag i USA bygger. Kommissionen menar att det behövs sju AI-gigafabriker där varje kan komma att kosta upp till 50 miljarder kronor. EU förutsätter en medfinansiering både av privata företag och medlemsländerna.

Sverige ska med full kraft engagera sig i denna utbyggnad av en europeisk beräkningskapacitet. Vårt grannland Finland anses ligga något bättre till än Sverige för att få bygga en giga-fabrik och vi ska helhjärtat stödja det projektet. Men efterfrågan på kapacitet kommer att vara så stor att vi i likhet med flera andra länder behöver bygga ut vår nationella

IT-infrastruktur parallellt med de europeiska satsningarna. Det ger också redundans och robusthet. Både privat och statligt kapital kommer att behövas för detta. Erfarenheten säger att datacentra i rimlig närhet attraherar kompetens, investeringar och nyetablering av företag.

Samtidigt som vi behöver kraftsamla kring AI behöver vi fortsätta arbetet inom många andra viktiga forskningsområden där Sverige redan är världsledande. Det räcker med att påminna om hur mycket det betydde att forskare så snabbt fick fram vaccin mot Covid 19. Lite mer i det tysta har den medicinska forskningen haft remarkabla framgångar i kampen mot många sjukdomar, inte minst cancer. Läkemedel är ett av Sveriges största exportområden vilket påminner att det vid sidan av de mänskliga argumenten om att minska lidande, också finns påtagliga ekonomiska skäl att främja medicinsk forskning. Sambandet mellan akademisk forskning och bolagens egen forskning och utveckling, FoU, är mycket starkt.

I Lund har under de senaste åren byggts ett världsunikt kluster för materialforskning, framför allt kring anläggningarna ESS och MAX 4. Även materialforskningen upplever just nu ett uppsving. Kontaktytorna mot andra forskningsfält är tydlig. AI berörs av forskning kring halvledare, supraleidare och kvantmaterial. Klimatforskning berörs exempelvis av vetenskapliga framsteg om batteriteknik. Medicinsk forskning berörs bland annat av utvecklingen av biomaterial.

På telekom-området ligger Ericssons 6G-utveckling i internationell framkant. Sambandet med AI-utvecklingen är mycket starkt.

Ett antal andra forskningsfält har också vuxit i betydelse eller förblivit viktiga de senaste åren. I dessa fall finns numera ofta beröringsytor med AI. Det gäller exempelvis försvarsforskning. Energiforskning och annan klimatrelaterad forskning förblir extremt viktiga eftersom mänskligheten fortfarande söker vägar att hantera den snabba uppvärmningen av atmosfären.

Sverige ligger vid eller nära forskningsfronten på flera områden. Arbetet med att skapa en kvant dator vid Chalmers i Göteborg följs med intresse från andra forskargrupper runtom i världen. Det nämnda klustret utanför Lund med ESS och MAX 4 står inför ett avgörande lyft i samband med att ESS invigs och tas i full drift 2027. Svensk medicinsk forskning är världsledande inom vissa områden. För att återvända till covid-vaccinet vanns det racet av Pfizer med sin svenske forskningschef och med svensk-brittiska AstraZeneca på en hedrande pallplats. Tack vare isbrytaren Oden har svensk polarforskning hög internationell ranking, vilket är centralt för klimatforskningen. Det finns åtskilliga fler exempel där svensk forskning står sig mycket stark och den positionen får inte tappas.

Sverige är en alltför liten forskningsnation för att vara bra på alla forskningsområden, det ställer höga krav på att kunna prioritera de områden som har bäst förutsättningar att bli excellenta.

FÖR FRAMTIDA SJÄLVSTÄNDIGHET KAN FORSKNING JÄMFÖRAS MED MILITÄRT FÖRSVAR

Europas beroende av USA på IT-området är enormt och potentiellt riskfyllt. Inget europeiskt IT-företag är i närheten av de största amerikanska techjättarna när det gäller marknadspenetration och teknologisk innovationskraft. Av världens tjugo största tech-bolag är 16 amerikanska, 3 kinesiska och 1 taiwanesiskt.

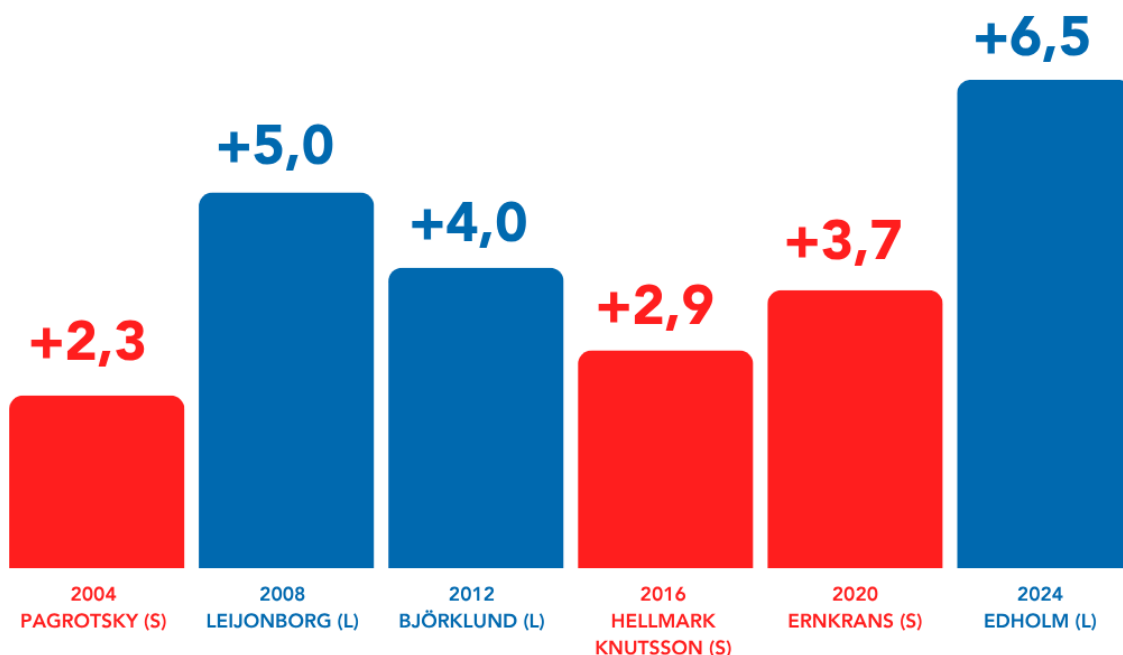

När artificiell intelligens nu med full kraft kommer in i IT-systemen eskalerar detta beroende och medför risker. Trump-administrationens förbud mot utländsk användning av Anthropic's senaste modell Claude Fabel 5, som senare hävdades, illustrerar Europas sårbarhet när det kommer till strategisk autonomi. Elon Musks beslut kring Space-X satellitnätverk Starlink drabbade först Ukraina, men senare framför allt Ryssland och visar också på den makt USA och deras techjättar just nu besitter.

Europas beroende av Kina märks på andra sätt, framför allt genom att så stor del av vissa sällsynta jordartsmetaller kommer därifrån. Men experter pekar också på andra risker som kan komma, exempelvis genom att data från elektroniska produkter, som bilder från kameror i bilar, hamnar hos kinesiska myndigheter. Vad gäller utvecklingen av 6G anses Kina ligga före både USA och Europa.

Det är alltså en absolut nödvändighet att Europa knappar in på supermakternas försprång på AI-området och bygger mer digital autonomi. Sverige har en stor roll att spela i denna offensiv - men då måste mer göras nu.

Sverige har bara ett forskningsparti

Miljarder kr i ökning per år till forskning uppdelat på forskningsminister de senaste sex forskningspropositionerna

Liberalernas plan för ökade forskningsinvesteringar

Forskning är till sin natur långsiktig. Ett lättlost problem behöver inte beforskas. Det är varför investeringar i forskning behöver vara långsiktiga och inte kan skjutas på framtiden. Det är varför Sveriges ambitioner behöver höjas snarast genom ökade anslag och att den nivån sedan bibehålls långsiktigt. Det har funnits en tendens under socialdemokratiska regeringar att minska anslagen i relation till BNP, vilket påverkar svensk forskning negativt och skadar näringslivets tilltro till Sverige som forskningsnation.

Det är därför en målsättning om 1+3 procent av BNP till FoU är avgörande för Sverige långsiktiga konkurrenskraft. Statens ambition behöver därför höjas till 1 procent av BNP för att näringslivet och andra privata forskningsfinansiärer också ska höja sina investeringar och nå 3 procent av BNP. Det finns en tydlig symbios mellan storleken på statens finansiering och näringslivets dito. Samtidigt riskerar en statlig dumsnålhet att företag förlägger FoU-satsningar i andra länder och på sikt flyttar annan verksamhet också. Detta är alltså inte bara en fråga om att behålla och öka antalet högkvalificerade arbeten i Sverige utan har även direkt bäring på stora delar av tillverknings- och exportindustrin.

- **STATEN SKA LÄGGA 1% PROCENT AV BNP PÅ FORSKNING.** Sverige satsar mest per capita på forskning i Europa, 3,5 procent 2025 varav staten stod för ca 0,7 procent. Men det räcker inte, Sverige behöver öka ambitionerna. Som ett av Europas mest forskningsintensiva länder kan vi spela en viktig roll för att Europa ska komma i kapp. Därför vill Liberalerna att staten ska lägga 1 procent av BNP på forskning. Det skulle motsvara en ökning på drygt 16 miljarder kronor. Utbyggnaden sker i en takt som säkerställer att vi upprätthåller kvalitet och excellens i forskningen samtidigt som vi har ordning och reda i statsfinanserna.
- **NATIONELLT MÅL: 4% AV SVERIGES BNP SKA GÅ TILL FORSKNING OCH UTVECKLING.** Från näringslivet har länge talats om att om statens finansiering ligger på 1 procent av BNP skulle företagets satsningar också öka och ligga på 3 procent, alltså sammantaget 4 procent av BNP. Det skulle innebära att Sverige på totalen investerar över 266 miljarder kronor varje år på forskning och utveckling.
- **TIDIGARELÄGG NÄSTA FORSKNINGS - OCH INNOVATIONSPOSITION.** Liberalerna vill att nästa forskningsproposition tidigareläggs till 2027 och att statens utgifter för FoU höjs med drygt 16 miljarder kronor. Därmed kan staten nå målsättningen på 1 procent. Höjningen är en förutsättning för att näringslivet ska våga satsa mer pengar på forskning och utveckling i Sverige. Nivåhöjningen kan jämföras med de hittills största satsningarna inom forskningspropositionen, 5 miljarder 2008 och 6,5 miljarder 2024.
- **MER FORSKNING I EU, MINDRE JORDBRUKSSTÖD.** Den bakgrund vi redogjort för här är väl känd i EU:s ledning och i en bredare krets av europeiska beslutsfattare. Det förslag till långtidsbudget för unionen som Kommissionen nyligen lagt fram innehåller en betydande forskningssatsning. Men eftersom den ligger inom en kraftigt expanderad ram där nästan allting annat också prioriteras finns stora risker att satsningen bantas bort eller blir halvhjärtad. Sveriges brukar räknas till gruppen ”sparsamma” i förhandlingarna om EU:s budget. Den hållningen kan fullföljas när det gäller jordbruks- och regionalstöd. Men i fråga om forskning (och säkerhet) är det viktigt att vi försvarar stora satsningar.

Vad Liberalerna genomfört i regeringen

- Under Liberalernas ledning har den största forsknings- och innovationspropositionen någonsin beslutats. Det är en ökning under perioden för propositionen på 6,5 miljarder kronor och vid slutåret når statens anslag för forskning och innovation 43 miljarder kronor. Det är ett styrkebesked, men Liberalerna ser fortfarande att mer behöver göras.
- Liberalerna i regeringen har fokuserat på att mer pengar ska gå till excellens och banbrytande forskning. Detta betyder att forskning som håller högsta internationella klass ska premieras och att både grundforskning och forskning som är nyskapande ska ges mer plats och pengar.
- Liberalerna har varit drivande i etablerandet av excellenskluster som är en historiskt stor satsning på banbrytande teknik i ett samarbete mellan Vetenskapsrådet och Vinnova. Liberalerna har också drivit på för att särskilda satsningar på excellenscenter inom olika vetenskapsområden ska prioriteras.
- Liberalerna har säkerställt att Sverige bibehåller sin plats som ledande life science-nation. Därför har Liberalerna prioriterat forskning och innovation inom life science och hälsa.
- Liberalernas särskilda satsning för att attrahera framstående internationella forskare till Sverige har varit mycket framgångsrik. Flera lärosäten har fått hundratals ansökningar till ett fåtal tjänster och många av de sökande kommer just från USA. Detta är en satsning som Liberalerna vill fortsätta att förstärka och som kommer ha en avgörande effekt för nya svenska vetenskapliga framgångar.
- Liberalerna ligger även bakom det nya nationella programmet för att rekrytera biträdande lektorer. Syftet är att stärka lärosätenas möjligheter att rekrytera framstående forskare tidigt i karriären och skapa långsiktiga förutsättningar för forskning av högsta vetenskapliga kvalitet.
- Liberalerna har även fått igenom en förbättring av migrationslagstiftningen för utländska forskare och doktorander. Handläggning sker nu genom ett snabbspår och de som kommer hit som forskare och doktorander får längre uppehållstillstånd och beviljas permanent uppehållstillstånd snabbare. Detta är avgörande för att säkerställa Sverige som en attraktiv forskningsnation.

*BERÄKNING AV ÖKADE ANSLAG TILL FoU

Utifrån BNP 2025 utgör 4 procent av BNP drygt 266 miljarder. Differensen för att uppnå målet om 1+3 procent av BNP är 32,44 miljarder och för att staten ska uppnå 1% av BNP till forskning fördelas differensen lika mellan staten och näringslivet, vilket landar på 16,22 miljarder i ökade satsningar på FoU för staten respektive näringslivet.

